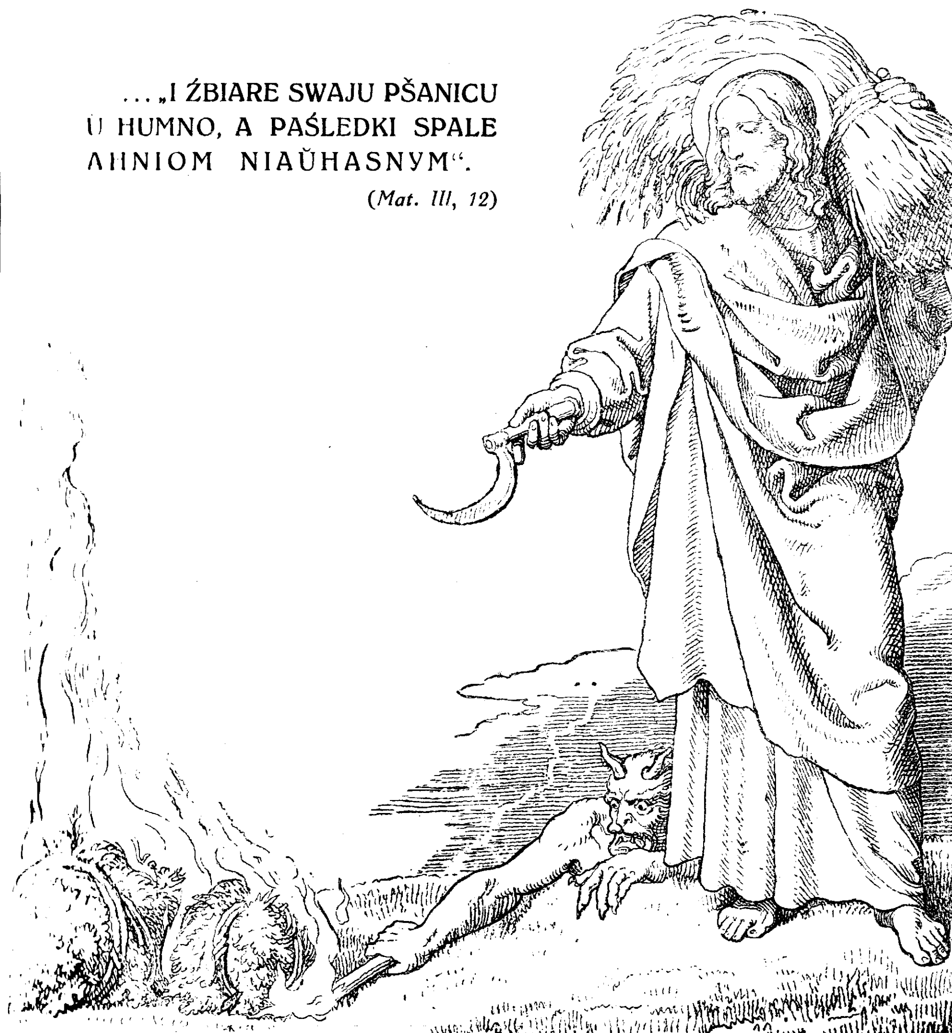
Hod I. Nr. 6.

CHRYSCIJANSKAJA DUMKA

…„I ŹBIARE SWAJU PŠANICU
U HUMNO, A PAŚLEDKI SPALE
AHNIOM NIAŬHASNYM“.
(*Mat. III, 12*)

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

Ab čym pisać u „Chr. D.?“

„Chr. D.“ zdabyła značny lik padpiščykaŭ i prychilnikaŭ, majučych časta wysokuju aświetu i zdolnaść da piara, ale nia majučych prywyčki pisać. Ad ich časta možna pačuć, što pisali-b jany z achwotaj u „Chr. D“, ale nia majuć ab čym. Dziela hetaha padajom da ich wiedama, što pisać da nas možna na rožnyja temy, majučyja značeńnie dla praŭdziwaj chryścijanskaj ideolohii i dla chryścijanskaha žyćcia praktyčnaha. Woś-ža pažadany artykuły z Teolohii, Filozofii i Ascetyki na temy ab sprawach bolš žywych i sučasnych, z Socyjolohii — ab sprawach hramadzkich u światle nawuki Chrystusa, z Historyi ahulnaj Kaścioła — ab značeńni Chryścijanstwa dla cywilizacyi i kultury, z Historyi Kaścioła ŭ Litwie i Biełarusi — ab Unii, z Liturhii — ab rožnych uračystaściach, abradach i ich značeńni, ab pašyreńni św. Ewanelii siarod pahancaŭ, ci ab misijach, a tak-ža pažadana pisać na rožnyja temy biahučyja, majučyja suwiaź z relihijaj i Kaściołam.

I šmat ab čym inšym pisać da nas možna, znajučy kirunak naš i majučy achwotu. A dziela dabra biełaruskich katalickich ideałaŭ da hetaj pracy bracca treba.

Pawažanyja hramadzianie padpiščyki „Chr. Dumki!“

Wypuskajem my ŭžo ŭ świet 5-ty numar našaj časopisi. Znašlisia ludzi, jakija, dobra razumiejučy jaje patrebu i ważnaść, prysłali nam nia tolki padpisku, ale šmat bolšuju hrašowuju dapamohu. Takim čynam hetyja našy pryjacieli dali nam mahčymaść istnawać dalej. Ale jošć značny lik padpiščykaŭ „Chr. Dumki“, jakija paprasiŭšy nas wysyłać im hazetu na probu, chutka abiacajučy prysłać padpisku, dahetul maŭčać i nie prysyłajuć ničoha. Woś-ža ŭsich hetych asob wietliwa prosim jaknajchutčej abo prysłać nam naležnyja hrošy, abo piśmom pawiedamić nas ab swajej admowie być padpiščykam „Chr. Dumki“. U praciŭnym wypadku my budziem zmušany sami spynić wysyłku našaj časopisi asobam nie apłaciŭšym padpisku. Dyk zaklikajem da spaŭnieńnia swajho abawiazku!

Redakcyja „Chr. Dumki“.

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIŚ WYCHODZIĆ RAZ U DWA TYDNI.

Padpisnaja cana z pierasyłkaj:

na hod	8 zał.
na paŭhoda	4 „
na 3 mies.	2 „
na 1 „	80 hr.

ABWIESTKI źmiaščajucca tolki na WOKŁADCY.

Kaštujuć: Całaja staronka	80 zał.
$^1/_2$ „	40 „
$^1/_4$ „	20 „
$^1/_8$ „	10 „

ASOBNY NUMAR KAŠTUJE 30 hr.

Adras redakcyi i administracyi:

WILNIA, Zawuł. św. Mikałaja Nr. 8, kw. 3 (Wilno, zauł. św. Mikołaja 8 — 3).
Redaktar pryjmaje ad 9 — 12 i ad 5 — 6.

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

PIERASYŁKA APŁAČANA RYČAŁTAM.

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIŚ.

Wychodzić raz u dwa tydni.

Hod I.	WILNIA, 20 SAKAWIKA, 1928 h.	Nr. 6.

Da ksiandzoŭ Palakoŭ, pracujučych siarod Biełarusaŭ.

Prysudam Božaha Prawidu pastaŭleny Wy da pracy duchoŭnaj pamiž našym biełaruskim narodam, jaki ciapier pierażywaje swajo adradžeńnie.

Čas wielmi adkazny, bo jakraz ciapier biełaruski narod musić wytrymywać najbolšy napor niawiery. U hetu chwilinu Wam prypała pracawać pamiž našym narodam. Heta chwilina suświetnaha začeńnia. Uważajcie-ž tady, moža tut kryjucca dla Was asabliwyja zadańni!

* * *

Adradžeńnie biełaruskaha narodu— heta sprawa wielmi dobraja, sprawa nieabchodnaja dla ščaścia hetaha narodu. I kożny, chto nie škaduje druhomu žyć na świecie, hetaj sprawie budzie spryjać. Bo, jak kožny čaławiek paasobny, jak kožny narod cely choča žyć, choča razwiwacca, — tak i naš narod biełaruski choča žyć świedamym žyćciom, kab iści za suświetnym postupam. Tak! Pryjšoŭ čas biełaruskaha adradžeńnia, a praca dziela hetaha adradžeńnia wynikaje z chryścijanskaj pawinnaści: „rabi dobra".

Dzie-dzie, a ŭžo z boku pradstaŭnikoŭ našaje boskaje relihii my chacieli-b spadziawacca spahadnaści. Adnak, jak-ža-ž sumna, što niekatoryja z Was časta woraža adnosiacca da sprawy biełaruskaha adradžeńnia!

I čamu-ž heta? Jaki adkaz tut moža być z punktu hledžańnia našaha Katalickaha Kaścioła? Ci-ž my mylajemsia, ličačy našu sprawu dobraju?

Moža takija swaje adnosiny da biełaruskaha ruchu Wy tłumačycie tym, što jon pajšoŭ nie saŭsim tajeju darohaju, jakoju jści pawinien. Moža jano i praŭda, što hety ruch pad naporam kamunizmu musiŭ krychu jamu paddacca. Ale tut uważajcie! Ci nia budzie heta i Wašym abawiazkam, kab jaho sprastawać, kab dać jamu kirunak chryścijanski. Bo nie patrabujuć zdarowyja lekara, ale chworyja, jak każa Św. Pisańnie.

Dalej, biełaruskaja mowa ahułam kažučy, nie dapuskajecca da ŭžywańnia ŭ kaściołach. Tut u nas nia ličycca patrebnym karystać hetaju mowaju dla apawiadańnia Dobraje Nawiny, a tam na Uschodzie balšawiki ŭžywajuć jaje dla prociŭrelihijnaj ahitacyi. Jany dabyli hetaje arużža, kab wajawać prociŭ Boha, a nam tut niamožna hetaha aružža wyniać z pochwy ŭ abaronie Boha.

Jašče dajecca zaŭważyć, što niekataryja z Was ličać Biełarusaŭ Palakami. Moža Wy ŭ hetym wypadku dumajecie tak dziela taho, što niekatoryja Wašy parachwijanie Biełarusy haworać da was siak-tak pa polsku; moža dziela taho, što jany pa swajej niaświedamaści časta nawat i nazywajuć siabie Palakami. Ale ž nia moža być dokazam toje, što hawarać niaświedamyja ludzi. Kožny z Was sam maje rozum i lohka Wam wiedać, što

„Ad Dźwiny i da Prypieci,
„Ad Dniapra da Buhu wod —
„Adnej maci žywuć dzieci:
„Biełaruski žywie rod,
Jak hawora adna naša pieśnia.

Nia možna Wam i ŭ hetaj rečy paddacca fałšawi, ale treba, kab praz Wašyja słowy, praz Wašyja adnosiny da nas prabiwałasia samaja praŭda, bo Wy słuhi Adwiečnaje Praŭdy.

Ja — hrešnik niahodny — niawart, kab dawać Wam niešta padobnaje da napaminańnia, ale čujusia, što mušu hawaryć heta: zmušaje mianie dabro katalickich idełaŭ.

D. Aniško.

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

Ahulnaje paniaćcie Apolohietyki Chryścijanskaj.

II.

Apolohietyka, jak nawuka, zajmaje ŭ studyjach relihijnych specyjalnaje miesca, maje swajo aznačanaje pole. Apolohietyka nie zajmajecca ŭsim, a ŭsim - čysta, što zwiazana z relihijaj chryścijanskaj, jana maje swaje aznačanyja pytańni i zajmajecca wyklučna imi.

Pradstaŭma sabie nahladna zadaču Apolohietyki wo hetakim sposabam.

Chočam niejkamu mała - bywałamu čaławieku pakazać słaŭny hetak zwany Brytiš - muzej u Londynie; chočam uwiaści jaho tudy, kab jon tam pierahledziŭ bahatyja, ważnyja archeolohičnyja raskopki staradaŭnaj Asyryi, Ehiptu i inšych krajoŭ, bo ŭważajem, što ŭsio heta budzie jamu wielmi karysnym, a nawat i patrebnym.

Ale na našu prapazycyju heny čaławiek zajaŭlaje: „U muzej waš ja jšci i nia dumaju, dyj znać jaho nie chaču. Hetakija sprawy mianie nia cikawiać, u ich ja naahuł sensu nijakaha nia baču".

Što-ž na takuju hutarku rabić nam astajecca? Nia-ŭžo-ž usio kinuć, dy adwiarnucca? Nie. My nie zrakajemsia swajoj prapazycyi, tolki padychodzim užo ciapier krychu inakš. Užo my nie prapanujem jamu pajšci z nami ŭ heny londanski muzej; ciapier my prosta pačynajem jamu dakazywać, što ŭ świeci kulturnym, u świeci nawukowym archeolohija naahuł, jak nawuka, jak świedak staradaŭnaści, maje wializarnaje značeńnie, ihraje pawažnuju histaryčnuju rolu.

Dakazywajučy, my pierakanali henaha čaławieka. Pieršaja pieraškoda, pieršaja apora z jahonaha boku ŭžo złomana. Prystaje, hodzicca z nami. Adnak-ža jechać u Londan usiožtaki jašče adkazywajecca. I čamu? Bo niejak sumniewajecca, nie dawiaraje, kab heta Anhlijcy sapraŭdy adkapać mahli niešta takoje staradaŭna - histaryčnaje, a znajšoŭšy nawat, kab zdoleli prywiaści až siudy ŭ Londan.

Dakazywajem, što i heta mahčymaja reč, chacia — wiedama — padčas bywaje i duža nialohkaja. Hodzicca z nami i tutakaj. Pryznaje, što z dawien-daŭnych časoŭ zasypanyja i zabytyja ludźmi harady, pałacy, mahilniki mohuć — dziakujučy raskopkam — hlanuć na świet dzienny i što nikatoryja, a nawat mnohija z ważniejšych rečaŭ mohuć być pierawiezienyja ŭ roznyja muzei, nawat i ŭ najbolš dalokija ad miesca raskopak.

Ale jechać u londanski muzej jašče nie zhadžajecca. Užo zdajecca, čamu-ž tut nie? — „Bo mahčymaść — kaža — mahčymaściu, ale sprawa ŭ tym, ci heny sam londanski muzej faktyčna i zmiaščaje ŭ sabie tyja archeolohičnyja zabytki, ci časam niama-ž tut niejkaha padłohu, niejkaj many, ci možna zawieryć, što ŭsio, što tam znachodzicca, užo tak zusim i zhadžajecca z praŭdaj?" — Dakazywajem, što firma londanskaha muzeju jość wielmi salidnaja, pawažnaja, dakazywajem jamu, što dyrekcyja muzeju maje dobraje paświedčańnie ad dziaržawy, ad uradu i što wučonyja ludzi świetu celaha nie mahli tak biazkrytyčna ni z taho ni z siaho prydać jamu takoje wialikaje značeńnie, jakoje sapraŭdy jon maje siahońnia ŭ świeci kulturnym.

— „Ciapier — kaža — dyk ja ŭžo zrazumieŭ usio, ciapier mnie jasna, čamu spakojna mahu adwiedać najbahaciejšy muzej u świeci. Firma pawažnaja, sprawiadliwaja, falšywym materyjałam tarhawać nia budzie".

Z hetaha prykładu piarojdziem da sprawy našaj relihijnaj. Niešta padobnaje, amal nia toje-ž zaŭwažym i tut.

Dr. M. A.

BOH.

Paniaćcie ab Bohu jość tym skryžawańniem, dzie zbiahajucca ŭsie ściežki dumak ludzkich: i najelementarniejšaja dumka dzikara tudy biažyć, i najwialikšaja myśl čaławieka cywilizawanaha. Usiudy, zaŭsiody i ŭsie narody Boha pryznawali, a siahodniašnija doślady nawukowyja sćwiardžajuć, što čym prymityŭniejšy, dzičejšy narod, tym čyściejšaje, mienš hruboje paniaćcie ab Bohu zachawaŭ. Niedawierstwa było i jość pładom sapsutaj kultury, dyj zaŭsiody było i jość wielmi małym pracentam usiaho rodu čaławiečaha i to pierachodnym—heta znača: pajaŭlałasia i prapadała. Dyj za našych dzion stolki jość ludziej, što pierachwareŭšy na „niedawierstwa", jak na wodru ci wospu, ciapier ciešacca dobraj, zdarowaj wieraj. A peŭnie-ž jość i takija, što jašče chwarejuć. I hetyja, jak ludzi chworyja na bielŭju haračku, lotajuć i kryčać: „niama Boha!"

A ci jość-ža Boh?—saŭsim słušna pytajuć mnohija. Zaležyć, što my pad imiem Boha razumiejem: kali štoś niesuraznaje, durnoje, to tokoha boha napeŭna niama, abo jość tolki ŭ našaj haławie i nidzie bolš, a kali toje, što pad imiem Boha razumieje chryścijanskaja nawuka—to taki Boh jość i nie zaležyć ad hałasawańnia ludzkoha, ad taho, ci čaławiek heta pryznaje, ci nie. Kab heta ŭsio lepš uciamić, dyk woś my ŭ „Chr. Dumcy" i padumajem ab Bohu:

1. Što, kaho nazywajem Boham?
2. Ci Boh jość?
3. Jak raźwiazwać tyja trudnaści, katoryja mučać čaławieka, kali jon nia ŭmieje pahadzić žyćcia z Boham?

I. ŠTO ABĄZNAČAJE PANIAĆCIE BOH?

Kab spraŭniej razabracca ŭ hetym pytańni, katoraje abyjmaje tak wializny materjał, razabjom usio heta na try adzieły:

a) narodnaje paniaćcie Boha,
b) nawukowaje paniaćcie Boha,
c) chryścijanskaje paniaćcie Boha.

a) Narodnaje, popularnaje paniaćcie Boha.

Kab dawiedacca, što ŭsie narody pad imiem

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

Widzim niejkaha mała świedamaha ŭ relihijnaj sprawie, a mo' i zusim niawierujučaha čaławieka. Znajučy praŭdziwuju wartaść wiery chryścijanskaj, chočam uwiaści jaho ŭ Kaścioł Božy, dzie-by jon, jak razumna, krytyčna świedamy relihijny čaławiek, moh znajści sabie šmat karysnaha, a nawat i nieabchodna patrebnaha ŭ sprawie ŭłasnaha zbaŭleńnia.

Na našu prapazycyju ŭstupić u Kaścioł Božy, jon nam adkazywaje: „Ničoha z taho nia budzie, bo Kaścioł heta ŭžo niejkaja sprawa relihijnaja, a ja relihijaj naahuł nie zajmajusia, jeju zusim nia cikaŭlusia, u joj sensu nijakaha nia widžu".

I jak-ža-ž tut zrabić jaho chryścijaninam katalikom, kali jon naahuł adkazywajecca być relihijnym? Prychodzicca tady pakinuć pakul-što ŭ staranie sprawu Kaścioła, a ŭziacca dakazywać ważnaść, patrebnaść *Relihii* naahuł. Wo dzie pieršy krok u abaronie wiery praŭdziwaj, wo dzie pieršy punkt Apolohietyki Chryścijanskaj — Relihija.

Zhadžajecca z nami, pryznaje patrebu relihii, bo i jak-ža inakš, kali ŭsia pryroda wiadzie nas da Boha, kali ŭ dušy ŭłasnaj tak wyrazna čujem hołas Jahony!

Hodzicca być relihijnym, ale na-stolki, u takich miežach, na-skolki rozumam adnym uciamić zdolaje swaje adnosiny da tworčaj pryčyny ŭsieświetu — Boha.

Chryścijanstwa-ž pryniać nia choča, bo heta relihija takaja, dzie Boh abjaŭlajecca nie ŭ adnej świedamaści ludzkoha pačućcia i paznańnia, ale pobač hetaha wyjaŭlaje siabie, swaju wolu ludziam cieraz niejkaha swajho pasiarednika, praroka. — „Nia widžu, kaža, mahčymaści pierakanacca ŭ praŭdziwaści hetkaha boskaha pasłannika, a zatym i relihii chryścijanskaj, jak hetakim paradkam abjaŭlenaj, ja pryznać nie mahu".

Dakazywajem tady mahčymaść i značeńnie relihijnaha Abjaŭleńnia Božaha.

I heta budzie druhi krok u abaronie wiery chryścijanskaj i adnačasna druhi punkt Apolohietyki našaj — *Abjaŭleńnie Božaje.*

Ale nie na hetym kančajecca hutarka naša z henym čaławiekam. Jaho akančalna my jašče nie pierakanali. Bo pryznaŭšy relihijnaje abjaŭleńnie Božaje, jak mahčymaść, jon hetym samym jašče nia hodzicca, kab naš chrystyjanizm faktyčna i byŭ hetkaj relihijaj abjaŭlenaj. Mała-ž dzie jakaja relihija zasłaniajecca abjaŭleńniem Božym!

Prychodzicca dakazywać, što Božaje abjaŭleńnie sapraŭdy akazałasia ŭ relihii chryścijanskaj, i što zatym jana i tolki jana adna jość z woli Božaj relihijaj sprawiadliwaj.

Ale nie kaniec i na tym. Relihija chryścijanskaja moža być praŭdziwaj, ale ciapier dzie-ž jaje šukać? Nia ŭžo-ž tolki wyklučna ŭ Kaściele katalickim? Bo da praŭdziwaści relihii chryścijanskaj šmat jakaja wiera maje pretensyju. Kudy-ž treba tady pawiarnucca?

Wo tut i pradstaŭlajem jamu Katalicyzm i dakazywajem, što ŭ katalickim kaściele i tolki ŭ im wiera chryścijanskaja znajchodzicca sapraŭdy poŭnaj i čystaj.

I tut budzie apošni krok u abaronie wiery našaj i adnačasna 4-ty punkt Apolohietyki Chryścijanskaj — *Kaścioł Katalicki.*

Ad hetaj sprawy my pačali hutarku z našym čaławiekam, zaachwočwajučy jaho ŭstupić u Kaścioł Božy, na hetym pytańni i zawiazywajem jaje i kančajem.

„Ciapier ja razumieju — jon kaža — i aceniwaju wartaść taho ŭsiaho, što ŭ Kaściele znachodzicca. Hetakaja firma pawažnaja, abapiortaja na boskaj mocy Chrystusa, Kaścioł Božy, fałšu nijakaha ŭ sabie źmiaščać nia budzie. Rozum mnie kaža tudy ŭwajści, spakojna ŭsio pry-

---

Boha razumieli, treba było-b iści ŭzdoŭž (u historyju) i ŭšyr (u gieografiju) pa świecie i pytacca ŭsich, jak rożnyja plamiony, narody Boha nazywajuć i jak jaho razumiejuć, jakija jany robiać padabienstwy, i što hetym chočuć wyrazić. Ale heta niemahčyma, dyj niepatrebna. Chopić nam dla našaj mety paznać u najbolej wiedamych narodaŭ nazowy Boha i sposaby zmysłowaha pradstaŭlańnia Boha.

Pačniem ad našaha sławianskaha słowa Boh. Što jano znača? Boh—znača bahaty. Bahaty—ŭ najciaśniejšym sensie aznačaje taho, chto maje mnoha hrošaj. Majučy mnoha hrošaj, moža ŭsio zdabyć; znača, bahaty toj, katoramu ŭsiaho chwataje. U sensie najabšyrniejšym słowa—niama nikoha bahataha na świecie, bo kožnamu čahoniebudź nie chapaje, a Boh jość bahaty i to Jon adzin tolki bahaty—ŭ najpaŭniejšym sensie—ŭsio maje biez hranic. Słowa Boh (ad stara-indyjskaha bhagas i ad stara-perskaha baga) znača takža mahutny, waładar. Cikaŭna tut toje, što Sławianie hety bok — bahaćcie i mahutnaść u Bohu bačać, bo im musić heta najbolej padabajecca.

Woźmiem ciapier nazowy ramanskich narodaŭ, a tak-ža Hrekaŭ i razam Litoŭcaŭ i Łatyšoŭ Deus (deivos, deievos) znača pramianisty, jasny, świetły. Jość na świecie jasnych, świetłych račej mnoha, ale susim jasnaj, absalutna świetłaj niama. Takim jość tolki Boh. Jon pajpramianiściejšy, najświatlejšy. Dyk charakterna, što daŭniejšych Hrekaŭ, a paśla rymlanaŭ i inšych zachopliwała najbolš świetłaść.

Znajem niamieckuju nazowu Boha — Goth. Ad jakoha słowa pachodzić Goth — nawuka dabicca nia moža. Mnohija kažuć, što słowa heta znača čysty. Što takoje čystaja wada, chleb, śnieh, sumleńnie, dumki i h. d. wiedajem usie — heta takija rečy, u jakich niama nijakaj niepatrebnaj damieški taho, što da hetaj rečy nie naležyć. Ale wiedajem takža, što saŭsim čystaj rečy, kab na joj ani najmienšaj pylinački nia było, niama na świecie. A Boh čysty—i Niemcy, što lubiać paradak, čystatu Boha čystym zawuć—čystym absalutna — biez damieški čaho-niebudź, biez damieški słabaści, hranic i h. d.

Narod žydoŭski maje dźwie nazowy Boha: El (Elohim) i Jahve, a ŭ žyćci štodziennym užywaje Adonai (Hospad). El (assyryjskaje Il, Ilu,

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

znać i pryniać i karystacca z usiaho dziela zbaŭleńnia dušy swajoj".

Znača, wo jakija pytańni relihijnyja ŭchodziać u skład Apolohietyki Chryścijanskaj:

I Relihija.
II Abjaŭleńnie Božaje.
III Chrystyjanizm.
VI Kaścioł Katalicki.

Malitwa

(*z Henryka Sienkiewiča*).

...Panie, Ty wiedaješ, što značyć mučycca, bo Sam mučyŭsia za winnaści ludzkija na kryžy...

...Za tym ja prynašu Tabie akrywaŭlenaje serca majo i kala prabitych noh Twaich malu paškadawać mianie...

...Ja nie kažu da Ciabie: adyjmi bol moj, ale prašu, kab Ty daŭ mnie siły wytrywać jaho...

...Bo ja žaŭnier i słuha Twoj, o Panie, i žadaju wiečna słužyć Tabie i Matcy majoj Baćkaŭščynie...

...Ale jak-ža ja mahu zrabić heta, kali złujecca serca majo i kwolicca ruka maja...

...Dyk zrabi-ž hetak, kab ja zabyŭsia ab samym sabie i tolki ab sławie Twajej i ab ratunku Matki majoj pamiataŭ, bo heta daloka ważniej, jak mučeńnia takoha marnaha rabaka, jak ja...

...I ŭzmacni mianie, Panie, u siadle maim, kab zmahajučysia z worahami, ja dasiahnuŭ słaŭnaje śmierci i znajšoŭ wiečnaje žyćcio...

...Praz Twoj ciarniowy wianok, pasłuchaj mianie, Panie...

...Praz ranu ŭ baku Twaim, pasłuchaj mianie Panie...

...Praz prabityja ćwiakami ruki j nohi Twaje, pasłuchaj mianie, Panie...

Pierakłaŭ *Al. Smaleniec*.

Św. Kazimir.

Św. Kazimir byŭ synam Kazimira IV Jahiellona, Karala Polskaha i Wialikaha Kniazia Litoŭskaha i Alžbiety Aŭstryjackaj, dački cara Alberta II.

Naradziŭsia św. Kazimir u Krakawie 3 kastryčnika 1458 h. Bolšaju čaść swajho žyćcia prawioŭ u Wilni, u Karaleŭskich Miednikach i ŭ Horadni. Wychawany byŭ u pabožnaści.

Sw. Kazimir, jak karalewič, chacia moh žyć u bahactwie i roskašy, ale tak nia žyŭ, bo znaŭ, što ŭsie radaści i bahactwa hetaha świetu ničym jość u paraŭnańni z wiečnaściaj

Nikoli nie chadziŭ na zabawy, a tolki maliŭsia. Malitwa była dla jaho adzinaj uciechaj i razryŭkaj. I kali św. Kazimiru radzili i čym druhim zajmacca, a nia tolki malitwaj, jon adkazwaŭ, što dla jaho prabywańnie ŭ kaściele zamianiaje dworskija zabawy i palawańnie, katorymi rawieśniki jaho z wialikaju achwotaju zabaŭlalisia.

Tak wialikaje mieŭ Jon nabaženstwa da Chrystusa ŭkryžawanaha, što kali razmyšlaŭ nad tajnicami muki Jaho, płakaŭ horkimi ślaźmi i ŭpadaŭ u zachopleńnie. Takoje samaje mieŭ św. Kazimir nabaženstwa i da Matki Božaj. Nazywaŭ Jon Jaje swajeju najmilejšaj matkaj.

Byŭ Jon tak-ža apiekaj i miłaściaj dla ludziej biednych, dla katorych, možna skazać, byŭ praŭdziwym baćkam. Mała taho, što ŭspamahaŭ ich hrašmi, ale pazwalaŭ im nawat prychodzić da swaho pałacu, nia tolki ŭ dzień, ale i ŭnočy. Adnym słowam, kožny biedny, katoramu tolki zdaryłasia jakaja ważnaja patreba da św. Kazimira, moh dajści da jaho ŭ kožnaj pary. A kali pačuŭ, što jaki biedny chwareje, tady sam da jaho jšoŭ i ŭsłuhiwaŭ jamu.

Daremna zakidali św. Kazimiru, što rabić takija ŭsłuhi biednym nia wypadaje asobam z karaleŭskaha rodu. „Niama ničoha hanarawiej-

tatarskaje Allah) znača mocny, usiemahutny. Usiemahutnaści (biaz słabaści) na świecie niama — i Žydy bačać jaje tolki ŭ Bohu. Jahwe znača — toj, katory jość. Kali z nas kaho spytajuć—chto ty, my nie adkažam prosta: j a j o ś ć, ale kažam: ja j o ś ć t a k i i t a k i. Čamu? Bo ŭ nas paŭnaty byćcia niama. Na świecie jość tolki heta, abo henaje, a nia p r o s t a j o ś ć, b y t (sutnaść). A Boh j o ś ć i tolki Jon adzin j o ś ć s a p r a ŭ d y ŭ całaj p a ŭ n a c i e bytawańnia, biez ahraničeńnia, biez pačatku i kanca, bo kab mieŭ abo pačatak abo kaniec,—nia byŭ-by j o ś ć, ale byŭ by t o j, k a t o r y p a č a ŭ s i a, abo t o j, k a t o r y s k o n č y c c a. Takimi jość usie rečy, a tolki Boh j o ś ć. Niadarma, kali Majsiej pytaŭsia Boha, jak maje adkazać tym, da kaho pojdzie, Boh skazaŭ: idzi i kažy, što Ciabie pasłaŭ t o j, k a t o r y j o ś ć. (Ex. 3, 15).

Kab hetak praśledzić usie nazowy Boha ŭsich narodaŭ, my-b ubačyli, što ŭsie narody, zaležna ad swajho charaktaru praz słowa Boh, razumiejuć štoś n a j... n a j... najbahatšaje, najświatlejšaje, najčyściejšaje, najmahutniejšaje, najwyšejšaje... i što tolki adno s a p r a ŭ d y j o ś ć — p a ŭ n a t o j u b y ć c i a, čym ništo inšaje na świecie pachwalicca nia moža.

Mowa ludzkaja, jakaja Boham zawie štoś b i e z h r a n i č n a daskanalnaje, wučyć nas mnoha. Nia mienš wučać i sposaby rožnyja i wysiłki, jak Boha pradstawić nahladna. Hrecki Ziawies hramaŭładny, litoŭski Perkunas, sławianski Świetawid (čatyry twary maje), indyjskija rožnyja bahi, što majuć pa 12 par ruk z kožnaj starany, abo kruhom usiudy wočy — haworać sami za siabie. Majučy adno abličča, dwoje wačej, dźwie ruki, nahi i h. d. my mała bačym, mała možam, mała asilim, a Boh saŭsim inakš: usio bačyć, usio može zrabić, usiudy dajšci i h. d.

Takim čynam, na't pamyłki ludzkija, na't bałwachwalstwa, na't najnižejšyja formy relihii świedčać ab Bohu, što Jon jość čymś N a j... Tut mimawoli prypaminajecca wialiki twor niamieckaha paeta Goethe'ha „Faust". Kali doktar Faust spytaŭ čorta, chto jon taki, toj adkazaŭ: I c h b i n e i n T h e i l v o n j e n e r k r a f t, d i e s t e t s d a s B ö s e w i l l u n d s t e t s d a s G u t e s c h a f f t — ja jość čaść toj siły, katoraja zaŭsiody choča twaryć zło, a zaŭsiody tworyć dabro.

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

Įaha dla karalewičaŭ, jak służyć Chrystusu ŭ asobach biednych" — adkazwaŭ Jon.

Św. Kazimir pastanawiŭ pražyć ŭ cnocie čystaci, jakuju praŭdziwa da śmierci zachawaŭ. Scierahučy hetaj cnoty, staraŭsia jak najbolš mučyć swajo cieła, admaŭlajučy jamu zwyčajnych wyhodaŭ i pościačy. Spaŭ na hołaj ziamli pry łožku bahata zasłanym. Časta ŭ nočy abchodziŭ kaścioły pa mieście, a nawat časta i zimoj prad zamknionymi dźwiaryma kaścioła maliŭsia, ležačy kryžam.

Starejšy brat św. Kazimira Ŭładysłaŭ staŭ karalom Českim. Takim čynam pa śmierci Kazimira IV, karaleŭski tron mieŭ pierajści na św. Kazimira. Adnaho razu służba dworskaja žadajučy prypadabacca światomu Kazimiru prypomniła jamu ab tronie, jaki čakaje na jaho. Na heta Jon skazaŭ: „ja karaleŭstwa hetaha świetu nie chaču, a chaču taho karaleŭstwa, jakoje Chrystus praz swaju muku dla mianie pryhatowiŭ, dawoli dla mianie budzie, kali ja nad saboju panam budu".

Pamior światy karalewič u Horadni, 4 sakawika 1484 h. majučy dwaccać piać hadoŭ.

Pa śmierci cieła Jaho pierawieziena było da Wilni i pachawana ŭ katedry.

Za časaŭ Zyhmunta III i Uładysława IV była zbudawana tam na čeść św. Kazimira asobanaja kaplica, dzie i prabywaje jaho cieła. Adkryŭšy trunu pa 122 hadoch, znašli cieła jaho ŭ poŭnaj całaści, a tak-ža i wopratku, u jakoj byŭ pachawany. Čeść da św. Kazimira rasła i zdaralisia cudy.

Dziela hetaha Papiež Lawon X zaličyŭ jaho ŭ 1522 h. da liku światych, a papiež Klemens VIII u 1602 h. dazwoliŭ abchodzić uračystaść św. Kazimira 4 sakawika i ŭstanawiŭ asobnaje da jaho nabaženstwa.

Sw. Kazimir, jak pachodziačy z rodu Jahiełły Wialikaha Kniazia Litoŭskaha, słušna ŭważajecca patronam našaha kraju. *K. H.*

Jość daloka...

Jość daloka za lasami
Pieknaja dalina;
Miž palami i sadami
Jość wiasiołaja miaścina.

Tam nad rečkaju małoju,
Pad cianistymi wiarbami
Rodnu, miłu wiosku maju
Z darahimi mnie bratami.

A za wioskaju na horcy
Try kryžy jość pry darozie,
Tolki-ž kožny z henaj trojcy
Pry swajoj staić biarozie.

Pieršy ŭžo stary j kulhawy —
Jon na młyn naš pahladaje,
Sparachnieŭšy i dziurawy
Wiek swoj doŭhi dažywaje.

Druhi nowy i pryhožy
Niedzie ŭ pole, ŭ les hladzić,
A na jom-ža prykaz Božy
Jasna pisany žaŭcić.

Treci piekny, bo z wiankom,
Šyršu ŭžo apieku maje,
Bo tak nočaj, jak i dniom
Cełu wiosku abyjmaje.

„Ad wajny, ahniu, ad zmory,
Boža, nas Ty ściaražy!"
Hetak nam jon ŭsim hawora,
Tak čytajem na kryžy.

I stajać jany, jak świedki,
I hladziać na rodny kraj:
„Boža, daj-ža, kab paletki
Krasawaliś ščaściem — daj!"

Chłopčyk z *Wostraj-Hary.*

Niešta padobnaje i z čaławiekam: choć čaławiek i ŭpadaje ŭ zło, u pamyłki, adnak hetym samym ab Bohu świedčyć, ci choča ci nia choča. Na't niedawierak zapiarečwaje istnawańniu Boha swaimi sławami, a ćwierdzić ab Im swaim istnawańniem.

b) Nawukowaje paniaćcie Boha.

Raźbirajučy, pahłyblajučy, abrablajučy paniaćcie, jakoje stwaryli ab Bohu rožnyja narody, nawuka, filozofja, asabliwa chryścijanskaja, dajšła da wyrableńnia ab Bohu paniaćcia nawukowaha. Na pytańnie: što, chto jość Boh, hetaja nawuka adkazwaje tak: Boh jość byćcio samaistnaje (esse subsistens). Ničoha, nikoli i nidzie samaistnaha nia było, niama i nia budzie, akramia Boha. Ty, jon i ja nie samaistnyja, usie rečy nie samaistnyja, ani sonca, ani ziamla, ani źwiery, ani duchi, ani ŭwieś świet razam, bo čaho niama ŭ składnych čaścinach, — niama ŭ sumie ich. A Boh samaistny i dziela taho da Boha nia možna prykładać ani našaha sposabu myśleńnia, ani bytawańnia ahraničanaha, nia možna stawić pytańnia, adkul Boh uziaŭsia, ani kudy idzie; nia dziela taho, što Boh hetakaha pytańnia baicca i adkazać nia zmoža, ale dziela taho, što heta praciŭna lohicy z našaj starany, bo kali Boh jość byt samaistny, to Jon nia moh pačynacca, nia moža mieć kanca, mety i h. d., słowam, našaj, ziamnoj, ludzkoj mierki da Boha prykładać nia možam, ludzkim łokciem Boha nia źmierym, a našy wielmi mudryja pytańni: adkul, našto, kudy—dobryja tolki dla hetaha świetu, katory samabytnym nia jość.

Takim čynam Boh jość tym, što pierawyšaje ŭsiakuju dumku ludzkuju. Kab sabralisia najmahutniejšyja hałowy rodu čaławiečaha ŭsich časaŭ i miajscoŭ i zaprasili da siabie ŭsich duchaŭ i raili nad tym, što jość Boh — ani achapić, ani wyrazić nia zdolejuć, bo ŭsie jany razam nie samabytnyja, a Boh tolki adzin jość, katory jość samabytny. Dziela hetaha niekatoryja bahasłowy, razwažajučy ab Bohu, stwaryli tak zwanaje niamoje bahasłoŭje z pryčyny niewyražalnaści Boha ludzkimi sławami. Najlepšaja, kažuć, haworka ab Bohu — maŭčańnie. Ale, łaśnie, kab da hetaha maŭčańnia dajści — patrebna bahasłoŭje i ŭsiakaja inšaja nawuka.

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

Z relihijna-kaścielnaha żyćcia.

Stan katalictwa ŭ Indyi, Birmie i Cejlonie wyhladaje hetak: Lik katalikoŭ 3.242.000, usia misyjnaja terytoryja maje 10 kaścielnych prawincyjaŭ, u jakich jość 10 archidyecezyjaŭ, 29 dyecezyjaŭ, 3 wikarjaty i 2 apostalskija prefektury. Usiaho duchawienstwa naličajecca 3,444, z jakich da 2.000 stanowiać duchoŭniki tamtejšaj narodnaści.

Misyjnyja katalickija ŭniwerstytety. Ahułam katalicki kaścioł maje 11 misyjnych uniwersytetaŭ: 1 u Syryi, 6 u Indyi, 3 u Kitai i 1 u Japonii. Lik słuchačoŭ u ich nastupny: u Bejrut (Syryja) 403, Kalkuta 787, Bombay 956, Mangalove 393, Trychinopoly 996, Madras 278, Palamcottah (Indyja) 248, Šanchaj 403, Tiensin (Kitaj) 100, Tokio (Japonija) 150.

Rodnaja mowa i relihija. Niekalki tydniaŭ tamu, šyroka wiedamy prałat dr. Seipel, kancler Aŭstryjacki, padčas swajaho prabywańnia ŭ Prazie pračytaŭ lekcyju na temu: „Relihija i narodnaść“, u jakoj miž inšym skazaŭ: „Matčynaja mowa jość pieršaje i najhałaŭniejšaje sredstwa da wyrableńnia swietahladu, bo mowa heta jość źwiazanaj z skarbami kultury mnohich wiakoŭ narodu“. — Madryckaja (Hišpanija) časopis „El Debate“ pawiedamlaje ab prawincyjanalnaj naradzie katalickich biskupa Kataloncaŭ. Na hetaj naradzie pryniata pastanowa, kab nawučańnie relihii ŭ katalonskich dyecezyjach adbywałasia ŭ rodnaj katalonskaj mowie, a nie ŭ hišpanskaj uradowaj.

Studenty kataliki ŭ Japonji. U Japonskim dziaržaŭnym Uniwerstytecie ŭ Tokio paŭstaŭ sajuz Studentaŭ katalikoŭ, kiraŭnikom jakoha jość wiedamy katalik Japoniec Kotaro Tanaka, prafesar prawa. Jak apiakuny i daradcy hetaha sajuzu z'jaŭlajucca niekatoryja ksiandzy japonskaj narodnaści.

Arhanizacyja studentaŭ katalikoŭ u Hišpanii. Katalicki ruch siarod studentaŭ Hišpanii raźwiwajecca pamysna. Studenty katalikі arhanizawany tam u adzin wialiki sajuz, jaki abymaje ŭsich studentaŭ katalikoŭ z usich hišpanskich uniwersytetaŭ. Centr hetaj arhanizacyi znachodzicca ŭ Madrycie. Arhanizacyja heta wydała tak-ža swaju sprawazdaŭčuju časopiś za 1926-27 h.

Pastyrskija Listy Aŭstryjackich i Niamieckich Biskupaŭ. Arcybiskupy i biskupy Aŭstryi z pryčyny wialikaha postu, wydali supolny pastyrski list, u jakim asabliwaju zwaračywajuć uwahu na apieku nad dziaćmi. U pieršaj čaści listu haworycca ab asabliwaj uwazie Chrystusa da dziaciej, u druhoj pradstaŭleny wialikija zadańni apieki nad dziaćmi, a ŭ treciaj — rożnyja sposaby chryścijanskaha ŭzhadawańnia dziaciej. Toje samaje zrabili i Biskupy Niamieckija, tolki kożny pa asobku. Znachodzim u ich Listoch takija cikawyja temy, jak „Kryżowaja daroha i jaje značeńnie dla našych časaŭ“, „Zadańni katalickaha duchawienstwa ŭ našych časach“, „Što daje nam katalicki kaścioł“ i inš.

Papieski Instytut Chryścijanskaj Archeolohii. 12 lutaha s. h. u hadoŭščynu Karanacyi Sw. Ajca, pry ŭčaści dyplomatyčnaha korpusu, pradstaŭnikoŭ nawukowych ustanowaŭ i inš. było ŭ Rymie paświačana ŭračysta nowaje pamiaščeńnie dla Papieskaha Instytutu Chryścijanskaj Archeolohii.

„Russicum“. Staršynia Papieskaj Kamisyi dla spraŭ rasiejskich Kardynał Sincero ŭ prysutnaści mnohich Kardynałaŭ i prałataŭ paświaciŭ wuhławy kamień pad pamiaščeńnie, u jakim maje być seminaryja dla katalikoŭ rasiejcaŭ, jakoje budzie zwacca „Russicum“. Biskup D' Herbigny, dyrektar papieskaha ŭschodniaha Instytutu, na hetaj ŭračystaści mieŭ pramowu, u jakoj źwiar-

---

c) Chryścijanskaje paniaćcie ab Bohu.

Majučy takija paniaćci ab Bohu, da jakich čaławiek moża dajści swaimi siłami, cikawa papytać siabie,—a jak heta Chrystus wučyŭ ab Bohu, što każa ab hetym Jaho świataja Ewanelija, Nowy Testamant Pisańnia św., kali ŭżo abminiem Stary? Adčyniem św. Jana i čytajma:

Boh jość duch (4, 24), Boh jość świetłaść, anijakaj ciemry ŭ Im niama (1. Jan. 1, 5). Boh jość żyćcio, a hetaje żyćcio jość świetłasciu dla ludziej (1, 4), Boh Alpha i Omega, Pačatak i Kaniec (Apoc. 1, 8), Boh jość Ajcom dla ŭsich, Miłasciu, Praŭdaj, Darohaj i h. d.

Što znača, što Boh, pawodle Nowaha Testamantu, jość duch, żyćcio, miłaść, pačatak i kaniec? Duch. My ludzi—z dušy i cieła, lepš razumiejem, što jość ciela, čym što jość duch, i hatowy ŭsie mieryć, nawat ducha, mierkaj cieła. Każuć ludzi časta—jaki tam duch! nichto ducha nia bačyŭ ani zławiŭ. Peŭnie-ż taki-b tam i duch byŭ, kab jaho možna było ŭbačyć i zławić! Reč celaja, łaśnie ŭ tym, što duch jość taki byt, katoraha zmysłami adčuć nielha, a možna tolki paniać rozumam. Śmiešna było-b, kab nos skazaŭ: „jaki tam hołas, abo światło; ja nikoli hołasu ani światła nia niuchaŭ!“ Zališnie ciesnym było-b żyćcio, kab usio tolki nosam mieryłasia, zališnie wuzki byŭ-by świet, kali-b tolki my jaho chacieli zmysłami (ciełam) wymieryć i wyčerpać. Duch jość, i lepš jość jak cieła, materyja, bo nie mianiajecca tak jak cieła. Jak my bolš, tak skazać, pryznajom cieła jak ducha, tak narody ŭschodnija (Indyja), na't dzikija, bolš pryznajuć ducha. Kali niejkamu dzikaru adzin misjaner skazaŭ: „Na što stawiš na mahile kašu, heta-ż nia duch, ale sabaki źjaduć“ — toj adkazaŭ. „Jaki-ż ty durny, sabaki źjaduć pawałoku, katoruju ty bačyš, a duch zabiare sabie toje, čaho ty nia bačyš“. Jość roznyja duchi, ale jany ničoha z cieła nia majuć. Boh jość najwyšejšy, najčyściejšy Duch. Boh maje ŭ sabie żyćcio i hetaje żyćcio z miłaści daje nam, jość našym pačatkam i metaj. Boh-baćka! każa i naša prykazka; Boh jość našym światłom, świecić u ciemrach našaha żyćcia, a ciemry Jaho nie ahornuć; biazsilna zło, z nami Boh, a z Im i my možam być i świetły i bahaty i dužy!

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

nuŭ uwahu na wialikija zadańni hetaj ustanowy dla dabra duš šmat miljonnaha rasiejskaha narodu.

Pratesty praciŭ prasledawańnia kaścioła ŭ Meksycy. Niabywały ŭcisk kaścioła ŭ Meksycy pačynaje *zwaračywać na siabie ŭwahu usiaho cywilizawanaha świetu.* Šmat dzie adbywajucca z hetaj pryčyny zborki i prymajucca na ich pratesty praciŭ Meksykanskich hwałtaŭ. Padobnyja pratesty spatykajem u Anhlii, Amerycy, Polšču, Niamieččynie, Belhii, Rumynii i inš.

Katalickaść u Holandyi. Holandyja maje ŭsich žycharoŭ 5,900,000, z jakich 2,500,000 kataliki. Katalickaje tam žyćcio raźwiwajecca duža pamysna. Lik studentaŭ teolohii ad 1921 h. uzros z 3.700 na 5.700, lik kandydataŭ da stanu duchoŭnaha z 1.600 dajšoŭ da 2.000. U 1200 parafijach Holandzkich pracuje ciapier 5,000 ksiandzoŭ. Kožnaja parafija maje siarednim 5,000 duš. Maje tak-ža Holandyja 1500 misyjaneraŭ.

Wiernaść św. Ajcu u Francyi. Stałaja wiernaść Francyi Apostalskaj stalicy jość źjawiščam tradycyjnym. Dyk słušna Ajciec św. Pius XI na pačatku swajho pontyfikatu nazwaŭ Francyju „staršaj dačkoj kaścioła". Paŭstaje ciapier tam arhanizacyja, metaj jakoj jość najščyrejšaja służba Papiežu. Najbolšuju ŭ hetym dziejnaść prajaŭlaje moładź. Jana ŭ apošnija tydni arhanizawała tawarystwa „Dabrawolcaŭ Papieža". Metaj hetaha tawarystwa jość uzmacnić u sercach usich katalikoŭ Francyi pačućcio zrazumieńnia i miłaści dla Kaścioła ŭ asobie Jaho Haławy.

Niemožna malicca. Narodny kamisar sprawiadliwaści SSRR wydaŭ zahad, katory zabaraniaje ŭsiakija relihijnyja praktyki ŭ sawieckich lakarniach, jak dziaržaŭnych tak i inšych. Zahad hety majeć na mecie pazbawić umirajučych chworych apieki kaścielnaj u sawieckich balnicach.

Relihija ŭ Juhasławii. U dakładzie, jaki ministar unutranych spraŭ Juhasławii zrabiŭ finansawaj kamisii Parlamantu u Bielhradzie, roznyja wyznańnia ŭ hetym krai tak wyhladajuć: Prawasłaŭnych — 5.602 627, katalikoŭ 4.776,751, mahametan 1.337,687, pratestantaŭ 216,817, žydoŭ 54,159 i starakatalikoŭ 41.400.

Prychilnaść da katalictwa ŭ Afrycy. Biskup Algierski piša ŭ swaim liście, što z usich blizu miestaŭ i wiosak swajej niewialičkaj dyecezyi atrymliwaje paciašajučyja wiestki. Widać, što biełyja ajcy i siostry što raz to bolš pryciahiwajuć da siabie sercy mahametanskich žycharoŭ, bo tam, dzie da hetaha času poŭna było nienawiści, pačynaje akazywacca prychilnaść i skłonnaść da katalicyzmu. U škoły misyjnyja ŭ Algiery, achwotna iduć; asabliwa dzieci znakamitych mahametan. U niekatorych škołach možna było ŭžo prystupić da publičnaha nawučańnia katalictwa, a da hetaha času musili ahraničacca tolki ahulnymi praŭdami, kab nie dražnić fanatyzmu mahametan.

Pałažeńnie katalickich misyjaŭ. Pad kaniec 1927 h. pawodle, „Osserwatore Romano" 8 studnia 1928h. — było 412 misyjnych akruhoŭ, ci bolš na 20, jak u 1926 h. U hetaj ličbie jość adzin patryjarchat (Jeruzolima,) 29 archidyecezyjaŭ, 67 dyecezyjaŭ, 3 apactwy, 213 wikarjataŭ, 90 prefektur, adna prałatura i 8 misyjaŭ zwyčajnych —

Relihija ŭ św. Ziamli. Pawodle astatnich padličeńniaŭ u Palestynie jość 78.000 chryścijan (katalikoŭ, prawasłaŭnych i pratestantaŭ), 641,000 mahametan i 158,000 žydoŭ. Na 739 škoł — uradawych pad kaniec 1926 h. było 314.

Połohki katalictwu u Šwecyi. U najbližejšym času šwedzki parlamant dumaje zaniacca prajektam, pryznajučym katalikom peŭnyja ablahčeńni ŭ sučasnym praŭnym stanie. Haloŭnyja

JOSEF OBR.

Relihijnaja roŭnadušnaść.

Čaławiek składajecca z dźwioch častkaŭ: cieła i dušy. Kali tolki adłučycca duša ad cieła, cieła pałožać u mahiłu, spoŭniacca ab jom wiečnyja słowy: *„Popiełam ty jość i popiełam budzieš".* Duša atrymaje swaju płatu na sudzie. Woś dziela čaho abawiazkam kožnaha chryścijanina jość — źwiartać uwahu pilnuju na swajo duchowaje žyćcio, kab zaŭsiody być u zhodzie z chryścijanskim zakonam, jakoha fundamentam jość nawuka Chrystusawa.

Pilnym wykonywańniem relihijnych abawiazkaŭ chryścijanin musić rožnicca ad tych ludziej, jakim relihija jość prywatnaju sprawaju. Istotnamu chryścijaninu relihija nia jość prywatnaju sprawaju, ale pieršym i najhałaŭniejšym abawiazkam abarony dušy swajej. Najlepšym aružžam praciŭ štodziennaj niawiery jość wiera, wiera świadomaja, a nie relihijnaja roŭnadušnaść, jakaja wiadzie da ŭsialakaj słabaści. Relihijnaj roŭnadušnaściaj zabiwajemo toje pryhožaje duchowaje žyćcio, jakoje daje nam istotnaja wiera. Bolej Boha, bolej wiery patreba siańniašniamu žyćciu, a zadańnie paznać Boha, jość pieršym zadańniem duchowaha žyćcia.

Relihijnaja roŭnadušnaść jość najwialikšym niepryjacielem kožnaha narodu, z jakoha pływuć charakternyja źjawy maralnaha ŭpadku; relihijnaja niaŭwaha, ci roŭnadušnaść wiadzie da ŭpadku čaławiečaha charaktaru. I kali-by čaławiek byŭ najlepšym, kab miljony razoŭ paklikaŭsia na swaje dobryja starony, ale kali jany nia jość zbudawany na praŭdziwaj wiery, jość wybudawanyja na piasku, to jany padobnyja da taje traściny, jakuju wiecier na ŭsie baki chilaje, až narešci złomić. Chto-ž sabie ŭświadomić istotnuju wieru — jana jość jamu zarukaju, možna jamu wieryć, jon nas nie zmanie, jak taksama jaho nie zmanie toje, u što jon wiera i što jamu daje siłu i paciechu ŭ času najwialikšaha ździeku i ciarpieńnia. Woś-ža hetakaje zaruki pry relihijnaj niaŭwazie nia možna wymahać. A dziela hetaha duža tannym i demahahičnym sposabam jość, zaraz pławać na Kaścioł, kali niejki katalik z metryki niekaha abkradzie i kazać, što hetkim jość

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

punkty prajektu nastupnyja: 1) da pryniaćcia katalictwa chopić dwurazowaje pawiadamleńnie ab hetym urad parafijalny; 2) tolki ministry wyznańniaŭ i sprawiadliwaści musiać być pratestantami, inšyja uradoŭcy nia traciać stanowišča, pierachodziačy ŭ katalictwa; 3) kataliki buduć mahčy zakładać swaje škoły. Prajekt nie pazwalaje jašče (biaz specyjalnaha dazwołu karala) mieć katalickamu kaściołu ŭłasnaść niaruchomuju ŭ Šwecyi, a tak-ža nie dazwalaje prybywać u hety kraj zakońnikam.

Wyniki hwałtaŭ. Prociŭrelihijny muzej u Pietrahradzie ahałasiŭ nastupnaju statystyku začynienych i skasawanych światyniaŭ u Rasiei: 5,4 prac. kaściołaŭ prawasłaŭnych, 6,8 proc. katalickich, 4,3 proc. žydoŭskich, 3,6 proc. luteranskich, 2,8 proc. starawierskich, 3, 4 proc. mahametanskich i 6,4 proc. damoŭ malitwy baptystaŭ.

Kanhres Eŭcharystyčny ŭ Afrycy. Pastajanny kamitet kanhresaŭ Eŭcharystyčnych wybraŭ staražytny horad Karfahien na miesca mižnarodnaha Eucharystyčnaha kanhresu u 1930 h. Adnej z pryčyn hetaha wybaru jość toje, što ad 50 h., ad času jak istnuje ŭspomnieny kamitet, Afryka anirazu nia była miejscam Eucharystyčnaha kanhresu. A inšaja-ž pryčyna taja, što ŭ 1930 prypadaje 1500-ja hadoŭščyna śmieci św. Auhustyna, wialikaha Apostała Afryki.

Za katalickuju škołu. Na zborcy katalickaj arhanizacyi ŭ Limburhu Biskup Kilian, z pryčyny baraćby za charaktar škoły ŭ Niamieččynie, skazaŭ pamiž inšym nastupnyja słowy: „Kali nas pazbawiać wychawańnia chryścijanskaha katalickich dziaciej, budziem zmahacca nadalej. Naš klič: katalickija škoły z katalickimi wučycielami dla katalickich dziaciej".

Prociŭ ahitacyi za biazwyznaniowyja škoły Biskup trewirski wydaŭ adozwu, u katoraj hawora: „Tolki da katalickich škoł mohuć naležyć katalickija dzieci, tolki ŭ ich možam pakinuć dziaciej z spakojnym sumleńniem. Dziela hetaha baćki pawinny aścierahacca, kab nie zapiswać swaich dziaciej u biazwyznaniowuju škołu. Kali heta zrobiać, ściahnuć na siabie wialikuju adkaznaść, a dziaciej addaduć na zmarnawańnie.

Berlin na češć Pacelli'aha. Na češć apostalskaha Nuncyja ŭ Berlinie — Pacelli'ha niamieckaje ministerstwa zamiežža, na čale z mistram Stresemann'am, dało pyšny bankiet 6 ha lutaha 1928 hodu. Na bankiecі byli amal nia ŭsie dyplomatyčnyja pradstaŭniki čužych dziaržawaŭ u Berlinie. Niamieččyna duža dobra ŭmieje canić pryjacielskaje dačynieńnie z Św. Stalicaju, bo wiedaje siłu i pawahu apošniaj.

Katalickaja škoła ŭ złuč. St. Ameryki. Školnaja katalickaja systema ŭ materjalistyčnaj Amerycy ŭzbudžaje dziwa swajej arhanizacyjaj i daskanalnaściaj. Katalickaje školnictwa ŭ Amerycy maječ 10 tys. ustanoŭ, u jakich pracuje 77 tys. wučycielaŭ, wučačych paŭtracia miljona dziaciej i wučnioŭskaj moładzi.

Nawučańniem zajmajucca pierawažna zakońniki, ksiandzy i peŭny procant świeckich, katoryja dachodziać siańnia da 9000 asob.

Dahlad nad škołami naležyć da biskupaŭ i probaščaŭ.

---

kaścielnaje wychawańnie. Čaławiek, jaki ŭpadzie ŭ relihijnuju roŭnadušnaść, kali-b nawat i astawaŭsia katalikom, nia maje žadnaje łučnaści z nawukaju kaścielnaju, jakaja wymahaje pilnaha wykonywańnia relihijnych abawiazkaŭ. Takija ludzi naležać da taje hrupy, jakaja zhubiła istotny znak katalickaha chryścijanina.

Rousseau hawora, „Dumaŭ ja, što možna być biaz relihii sprawiadliwym čaławiekam, ale ŭžo hetak nia dumaju". Niawiera i wystupańnie z Kaścioła nia jość wynikam wyšejšaje adukacyi, wyšejšaje kultury, bo wučonyja, istotnyja wučonyja, bywajuć duža pabožnymi, wiera ichniaja nie pieraškadžaje im u nawukowaj pracy, bo wiera jość patrebaju dušy; wieru možna zhubić tolki z pryčyny, jakaja z nawukaju nia maje ničoha supolnaha. Niawiera i wystupańnie z kaścioła jość wynikam relihijnaj niaŭwahi. Usie, jakija zhubili wieru, byli kaliści chryścijanami, ale niedachop pahłybleńnia duchowaha žyćcia prywioŭ ich da relihijnaj roŭnadušnaści, jak taksama duchowaje adradžeńnie prywodzić ich nazad da wiery. Relihijnaje žyćcio musić być publičnym; da abawiazku chryścijanina naležyć prawodzić duchowaje adradžeńnie ŭ siamji i hramadzianstwie, a tak-ža pahłyblać relihijnaje žyćcio. Toj čas, kali na katalika hladzieli na Zachadzie skroź palcy, užo minuŭ biezpawarotna. Heta byŭ čas ekzaminu i chto jaho zdaŭ,—zdabyŭ sabie wiečnuju pieramohu. Dyk proč z zatulenaj i schawanaju relihijaj, proč z relihijnaj roŭnadušnaściaj! „Chto da mianie pryznajecca prad ludźmi, da taho i ja pryznajusia prad Ajcom maim, jaki jość u niebie".

Z českaha *Fr. Hr.*

„MIŁASERDZIE I PRAŬDA NIACHAJ CIABIE NIE PAKIDAJUĆ: ABKRUCI ICH KALA ŠYI SWAJEJ I WYPIŠY ICH NA TABLICY SERCA SWAHO".

(Kn. Pryp. 3, 3)

Redaktar-Wydawiec Ks. ADAM STANKIEWIČ.

Z dazwołu J. E. Wilenskaha Katalickaha Arcybiskupa-Mitrapalita.

Biełaruskaja drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia, Ludwisarskaja wul. 1.

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

Chronika.

Maryjanskaja Sodalicyja. Hałoŭny Ŭrad Sodalicyi Marjanskaj u Wilni pastanawiŭ zbudawać swaim koštam dom dla metaŭ Tawarystwa. Sučasnyja warunki pracy ŭ Sodalicyi jość dosyć ciažkija dziela niastačy miejsca na šyrejšy razwoj žyćcia sodalicyjnaha. (Sodalicyja naličaje bolš jak 600 siabroŭ). Ciapier siabry Sodalicyi prystupili da wykanańnia hetaj dumki. Pieršuju składku na hetu metu ŭ sumie 1000 zł. daŭ J. E. ks. Arcybiskup Wilenski. Taksama raspačata ŭžo zborka pamiž sodalistaŭ, z katorych kožny pawinien uniaści pa 100 zł., płatnych ratami.

Budučy sodalicyjny dom budzie asiarodkam złučajučym usie Maryjanskija Sodalicyi Wilenskaj archidyecezyi.

Litoŭskaje T-wa św. Kazimira. Niadaŭna adbyŭsia hadawy źjezd litoŭskaha T-wa św. Kazimira, na katorym staršynstwawaŭ ks. dr. A. Viskont, znany litoŭski dziejač i pracaŭnik Wilenskaj Mitrapalitskaj Kuryi. Na źjezdzie razhladałasia praca Tawarystwa. Z sprawazdačy wynikaje, što Tawarystwa maje ŭ dziewiaci pawietach 150 tawarystwaŭ litoŭskaj moładzi z ahulnaj ličbaj siabraŭ 3,810. Bolšaja častka henych tawarystwaŭ maje bibliateki. Centrala wysyłaje lektaraŭ, jakija ŭ praciahu hodu pračytali 117 lekcyjaŭ. Ŭłada T-wa na hod nastupny astałasia biaz źmieny.

Z žyćcia Unii. Jak piša „Dz. Wil." 5 sakawika h. h. pryniaŭ katalictwa razam z usiej prawasłaŭnaj parafijaj świašč. Pańko z Wałožynskaha pawietu. 10 sakawika ŭ prysutnaści J. E. Biskupa Michalkiewiča pierajšli ŭ katalictwa tymčasowy probašč prawasłaŭny ŭ Zulinie Mikałaj Šymanski-Dabrawolski i dyjakan Mikałaj Smirnoŭ, katoryja pa adbyćciu rekolekcyjaŭ wyjeduć u Waŭkawysk na parafiju.

U Wilenskaj archidyecezyi takim čynam budzie 10 unijackich parafijaŭ.

KALENDARYK

Dni	N. styl	St. styl	Rymska - katal.	Hreka - katal.
S.	21	8	Benedykta op.	Teofilakta
Č	22	9	Kaciaryny	† 40 muč. u Sewastii
P.	23	10	Feliksa m.	Kondrata i druž.
S.	24	11	Habryela arch.	Sofronija patr.
N.	25	12	† 3 n. postu. Źwiastaw. N. P. M.	Teofana
P.	26	13	Emanuela, Tekli	Pier. moč. p Nikofora
A	27	14	Jana z D.	Benedykta
S.	28	15	Jana Kapistrana	Pakł. Ahapija
Č.	29	16	Aŭstacha	Sawina i Jul. muč.
P.	30	17	Anieli ŭd.	Alaksieja prp.
S.	31	18	Balbiny	Kiryła Eruc. św.
N.	1	19	† N. Wierbnaja. Huhona b.	Daryi muč.
P.	2	20	Pranciški z Paŭli	Joanna, Siarhieja muč.
A.	3	21	Ryšarda	Jakuba

Žarty:

U ščyraj družbie.

— Bratok, raźmiani mnie 20 złotych.

— Dawaj!

— Nie, ty daj drobnymi ciapier, a ja tabie zaŭtra addam celuju bumažku, bo zabyŭsia jaje ŭ chacie.

— Dyk i ja zabyŭsia ŭ chacie drobnych.

Radyjo.

— Januk, čaho ty staiš, raziawiŭšy lapu?

— Nie pieraškadžaj! Słuchaju radyjo: kažuć, što puścili niejkija fali, dyk i na wiosce budzie čuwać, što jany tam u Wilni nabałtajuć.

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012

PAŠTOWAJA SKRYNKA.

Klaštar a. a Oblataŭ u P.: Pawodle pryslanych nam adrasoŭ „Chr. D." wysyłajem. Kalendary pasyłajem tak-ža. Naležnaść atrymali. Dziakujem.

M. H. u S.: Praŭdu Wy pišycie ŭ swajej pisulcy. Što budzie možna — zrobimo. Ab inšych sprawach dawiedajeciesia z kartački, jakuju my Wam pasłali.

F. H. u P.: Nia spyniajem. Jak pabahaciejecie — pryšlicio paru załatowak.

X. Y. Z.: Atrymali, dziakujem, budziem karystać.

F. A u D.: Atrymali, dziakujem, nadrukujem.

Dr M. A.: Praciah ab Bohu atrymali. Było-b duža pažadana, kab chutčej prysłali ŭsio. My z Wašaj pracy zrobim asobnuju adbitku.

Ks. P T. u D.: Atrymali ŭsio, dziakujem.

Ks. Dr. J. R. u B.: Praciah Wašaj pracy atrymali. Dziakujem. U minułym numary nie nadrukawali, bo tak wypała. Dalej budziem źmiaščać zaŭsiody. Z pracy Wašaj zrobimo adbitku.

B W. u N-M.: Prośbu Wašu my spoŭnili. Ci atrymliwajecie našu časopiś?

J. U. u O.: „Chr. D." pasyłajem.

B. M. u S.: 1 zł. 80 hr. atrymali, hazetu wysyłajem.

Ks. F. O. u U.: 20 zł. atrymali, duža Wam udziačny za padmohu.

Ks. J. H. u D.: Za 50 zł. wialikaje Wam dziakuj. Kali-b usie našy čytačy tak jak Wy rupilisia ab „Chr. D.", dyk dobra jana miełasia-b!

Ks. ks. St. H. u W. i J. B. u D-H.: Pa 10 zł. atrymali. Dziakujem.

Ks. W. Š.: Za 30 zł. dziakujem.

St. Z. u B.: 2 zł. atrymali, hazetu pasyłajem.

Ks. St. Ch. u K.: Padpisku na paŭhoda 4 zł. atrymali, dziakujem, hazetu pasyłajem.

P. K. S. u P.: Za padpisku 8 zł. dziakujem, „Chr. D." wysyłajem.

Ks. Fr. Č. u W.: Za 15 zł. duža dziakujem.

Ks. Fr. B. u P.: „Chr D." wysyłajem.

J. C. u M.: Škada, što Wy nia možacie zapłacić za „Chr. D." spadziajomsia, što zapłacicie, jak budziecie mahčy, wysyłki hazety nia spyniajem.

KNIŽKI WYDAWIECTWA „KRYNICY".

Stepowič K. Ks. (Kazimir Swajak) — Hołas Dušy (malitwienik dla Biełarusaŭ-Katalikoŭ)	1-2 zł.
Ziaziula A. — Alenčyna wiasielle	0.30
Bylina J. — Wybary Staršyni (wiaskowaja trahi-kamedyja ŭ 3-ch akt.)	0.40
Kraskoŭski A. d-r — Biełaruskija lakarskija ziołki	0.30
Bobič I. ks. d-r — Niadzielašnija Ewanhielii i Nawuki ŭ 3 častkach	3.00
Hałubianka-Bučynskaja M. — Alkahol i baraćba z im	0.40
Jrgensen J. — Prypowieści (pierakład X.P.T.)	0.50
Hrynkiewič St. — Arlanio	0.50
Ab teatry	0.50
Žanimstwa pa radjo	0.50
Narod (razwažańni nad pajmom nacyjanalnaści)	0.30
Rešeć ks. d-r — Biełaruskaja Katechizmoŭka	0.20
Sałaŭjowa P. (Allegro) — Cudoŭnaja Noč, pjesa wieršam dla dziciačaha teatru (pierakłaŭ S. Piajun)	0.50
Kazłoŭščyk Ul. — Fizyčnaje wychawańnie hramadzianstwa	0.50
Stankiewič Ad. Ks. — D-r Fr. Skaryna, pieršy drukar biełaruski	1.00

WYPISYWAĆ MOZNA Z BIEŁARUSKAJ KNIHARNI „PAHONIA"
WILNIA, ZAWALNAJA 7.

PIERŠAJA BIEŁARUSKAJA
DRUKARNIA
Im. FR. SKARYNY
u Wilni, Ludwisarskaja 1.

Pryjmaje zakazy na ŭsialakija drukarskija raboty ŭ rožnych mowach (knižki, brašury, hazety, afišy, kancelarskija blanki i inšyja).

CENY KONKURENCYJNYJA.

Spaŭnieńnie zakazaŭ chutkaje i sumlennaje.

LAKARNIA LITOUSKAHA T-wa
SANITARNAJE POMAČY
WILNIA, WILENSKAJA wul. 28.

U ambulatoryi pryjmajuć daktary specyjalisty: dziciačyja chwaroby ad 11—12 i 2—2.30 m.; unutranyja chwaroby 11—2; chirurhičnyja 1—2; žanočyja 11—1; wačej 12—2; wušej, nosa i horła 2—3; zuboŭ 10—11; skury i weneryčnyja 2—2.30; nerwaŭ 1—2.

U lakarni addzieły: unutrany, chirurhičny, ginekolohičny i RADZILNY.

KABINET
RENTGENA i ELEKTRA-MEDYČNY.

Lačeńnie pramieńniami, fatahrafawańnie, praświatlańnie, elektryčny masaž.

© PDF: Kamunikat.org 2012 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2012